

การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง
อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

The Buddhist Participation for Cultural Development of People at
Maepungluang Village, Wangchin District , Phrae Province

จิรภา พงษ์กลาง^๑

ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์^๒

ดร.สายันท์ อินนินใจ^๓

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักอภิปธานิธรรมมาใช้ในการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในหมู่บ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวน ๕๐๐ คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้น การหากลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณขนาด กลุ่มตัวอย่างของทาร์โร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๒ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการตรวจสอบค่าที และค่าเอฟด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

^๑นิสิตปริญญาโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๘๔๐๕๐๕๑ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, Email Address : pp2japon@yahoo.com (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^๒อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.

^๓อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.

ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล สำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.75$), ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.69$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.58$) อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ผลการวิจัยพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนส่วนมากขาดการปรึกษาหารือเพื่อประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลของกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบร่วมกัน และประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นเงินมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้น ข้อเสนอแนะ ควรหาเวลาเพื่อพบปะพูดคุย สร้างความเข้าใจและแสวงหาความรู้ในกิจกรรมโครงการและผลประโยชน์ต่อตนเองและสาธารณะร่วมกัน ตลอดจนปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรม กระตุ้นความต้องการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงแนวทางการนำหลักการบริหารนิยธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ โดยก่อนดำเนินโครงการกิจกรรม ควรจัดประชุมภายในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อให้เกิดพลังความสามัคคี ทั้งนี้ ต้องยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรม กฎเกณฑ์ กติกาของหมู่บ้านเคารพ นับถือ เชื่อฟังและให้เกียรติผู้นำ ปฏิบัติตามหลักธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อดั้งเดิมอันดีงามที่ได้บัญญัติไว้ ตลอดจนให้เกียรติ ให้ความปลอดภัยแก่สตรีเพศ ให้ความเคารพผู้ที่ควรเคารพ ปกป้องรักษาไว้ซึ่ง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริม อัตลักษณ์วิถีชีวิตอันดีงามของชาติพันธุ์บ้านแม่พุงหลวงและนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดความมั่นคงและก่อให้เกิดรายได้ อย่างยั่งยืนแก่ประชาชนบ้านแม่พุงหลวงต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมเชิงพุทธ, การพัฒนา, วิถีวัฒนธรรมบ้านแม่พุงหลวง

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District , Phrae Province.,2) to compare Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District , Phrae Province, classified by personal factors, 3) to study the problems and suggestion Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District , Phrae Province and 4) to study the process to apply Aparihaniyadhamma for Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District , Phrae Province.

This research was the Mixed Methods Research. The Population and sample used in this study are people in Maepungluang M.15, Maepungluang sub-district, Wangchin District, Phrae Province amount 500 people, The samples were from the Proportional Multi-Stage Random Sampling. The procedure was finding the sample by using the formula of a sample size of Taro Yamane, a sampling of 222 people. The collection of data by questionnaire and analyzed the data by using the Statistical Package for Social Science Research, to find the Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. Test the hypothesis by t-test and F-test by using one-way analysis of variance (One Way ANOVA). When found the difference, tested the difference in pairs, by the procedure of the Least Significant Difference. In the part of an open-ended questions that show the problems, obstacles suggestions. The researcher grouped the issues that define in open-ended questionnaires, then to analyze Frequency and information from interviews, and data from interviews, the researcher gathered the data on the essence and analyzed by using the Content Analysis Technique.

The result of this research was found that ;

1.The level of Buddhist participation for cultural development of people Maepungluang village, Wangchin District, Phrae Province. Average in the high level ($\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.507$) when consider each side found that operation was high ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.538$) than making decision ($\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.537$), benefitreceiving ($\bar{X} = 3.69, S.D. = 0.391$) and last one evaluation ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.563$)

2.The result of comparison of Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District, Phrae Province, classified to personal factors including sex, age, education background, occupation, and income finding that significantly different of 0.05 accepted the hypothesis was set.

3. Problems, obstacles and suggestions of Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District, Phrae Province found that people didn't consult for evaluation home development till knowledge about any activity evaluation, and some group tried to take own interest more than social interest, thought suggestion that people should come to meet and talk, understand, find knowledge for any activity, own and social interest together, give service mind to people find the important social interest than own interest for development cultural process and motivate participation in any activity.

4. The result of interview, who had given main data to process of Aparihaniyadhamma for application Buddhist participation for cultural development of people at Maepungluang village, Wangchin District, Phrae Province, before management project or activity, they should have a meeting at their village for understand together, participation to work together, and empower unity, in order that they should follow the rule and principle of village, respect and trust people who practiced to the rule had given, follow principle, culture, the way of life, original trust was legislated, had security for women, respect someone who should respect, protect religion, culture, support good cultural process of Maepunglung village and stability, prosperity and development for people in Maepunglung village.

Keywords : The Buddhist participation , The Development, The Cultural

๑. บทนำ

สังคมไทยก็เหมือนกับสังคมมนุษย์ทั้งหลายในโลกที่ไม่หยุดอยู่นิ่งๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมอื่นๆ ในระดับเดียวกันแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนคนส่วนใหญ่ ในสังคมปรับตัวเองไม่ทัน เพราะแต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทที่มีการทำนา และการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลัก การผลิตให้พอมีพอกิน ไม่ได้ผลิตอย่างใหญ่โตเพื่อส่งออกไปค้าขายกับต่างประเทศ จึงไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี แต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มุ่งหวังผลิตสิ่งต่างๆ เพื่อส่งออกไปขายนอกประเทศ เป็นจำนวนมากโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยเข้ามาช่วย มีการลงทุนและการใช้ที่ดินอย่างกว้างขวาง มีการขยายเขตการเพาะปลูกพืชพันธุ์

ก่อให้เกิดการรุกร้าป่าสงวน และการทำลายสภาพแวดล้อมอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คน ในท้องถิ่นต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานดังกล่าวนี้ มีผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในชนบท และในเมืองเป็นอย่างมาก ในสังคมชนบทนั้น แต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณี ที่มีจารีต และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุม ให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข ปัจจุบันเมื่อคนรุ่นหนุ่มสาวย้ายออกไปทำงานที่อื่น ทำให้สภาพครอบครัวขาดความสมบูรณ์ เด็กไม่มีความอบอุ่น ในขณะที่คนรุ่นใหม่ ก็หมดความเชื่อถือ ในความรู้ ความสามารถต่อการเป็นผู้นำของคนรุ่นก่อน เพราะตนได้เล่าเรียนความรู้ใหม่ๆ จากในเมือง มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ พร้อมกันนั้นก็รับเอาความทันสมัยหลายๆ อย่างมาจากภายนอก จึงทำให้หมดความเลื่อมใส และเชื่อถือในสิ่งที่เป็จารีตและประเพณี ปัญหาวิกฤตอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้บุคคลและสังคม รวมทั้งโครงสร้างและกลไกการบริหารและการจัดการต่างๆ ปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ^๔

การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม คือ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ฝังามของไทยเริ่มจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้สภาพบีบคั้นทางจิตใจของคนในสังคมเกิดจากความแออัดของชุมชนเมือง สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงซึ่งมากับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ได้ส่งผลให้ภาวะการเจ็บป่วยของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่โรคสมัยใหม่ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง รวมทั้งการบาดเจ็บล้มตายจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุภัยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตาม^๕

จังหวัดแพร่ ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิต เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนที่เคยอยู่ปกติสุข ต้องพบกับปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ปัญหาแรงงาน ภาครัฐและภาคเอกชนเล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น มีการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ภายใต้งสังคมที่แตกแยกทางการเมือง ทุกฝ่ายหันมาปรองดอง ร่วมมืออย่างรู้เท่าทันปัญหาที่เกิดขึ้น แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพได้^๖

^๔สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ), หน้า ๕.

^๕สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,๒๕๔๕), หน้า ข.

^๖สำนักงานจังหวัดแพร่, บรรยายสรุปจังหวัดแพร่ ๒๕๕๘, (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแพร่, มปป., ๒๕๕๘), หน้า ๑๕.

ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากคนพื้นราบทำให้วิถีชีวิตวัฒนธรรมกะเหรี่ยง หมู่บ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วยเช่นกัน ลูกหลานชาวบ้านแม่พุงหลวงที่ได้เรียนหนังสือและออกไปทำงานเป็นลูกจ้างในต่างจังหวัด เมื่อประสบปัญหาเรื่องการจ้างงาน ต่างหันกลับมามองแหล่งอาชีพในพื้นที่ของหมู่บ้านที่มีอยู่ ทนทางสังคม ทนทางเศรษฐกิจ ทนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทนทางวัฒนธรรมซึ่งมีอยู่อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าพื้นที่ทำกิน คือที่นาซึ่งไม่เคยต้องเช่า แหล่งน้ำธรรมชาติจากน้ำตกแม่พุง ซึ่งไม่เคยขาดน้ำทั้งปี ห้วยแม่พุงหลวง ที่เป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของชาวบ้านสามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรได้^๗

เมื่อประชากรของหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่ทำกินมีจำนวนเท่าเดิม ค่าใช้จ่ายของคนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น การออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้านไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนได้ ชุมชนได้หันกลับมามองเรื่องการจัดการภายในของหมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ปัญหาจากภายนอกมีผลกระทบต่อคนในบ้านแม่พุงหลวงซึ่งเคยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีวิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยงที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง หากแต่ในปัจจุบัน ชาวหมู่บ้านแม่พุงหลวงเริ่มสูญเสียอัตลักษณ์ของตนเอง ชาวบ้านเริ่มหันมาใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงเพื่อเพิ่มผลผลิตให้ตนเอง ป่าไม้เริ่มถูกรุกรานเนื่องจากพื้นที่ทำกินไม่เพียงพอวิถีชีวิตอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ถูกกลืนจากการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากลูกหลานที่ออกจากหมู่บ้านและกลับเข้ามาโดยนำเอาวัฒนธรรมของคนพื้นราบเข้ามาเผยแพร่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ปกครองท้องถิ่น ผู้นำการประกอบพิธีกรรม (เจ้าผี) ผู้นำด้านความเชื่อและพิธีกรรม ผู้นำด้านจิตวิญญาณ ตลอดจนคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชน ในหมู่บ้าน ได้เล็งเห็นปัญหาที่เริ่มก่อตัวขึ้น หากภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงและกระแสโลกาภิวัตน์ ประชาชนไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ จนละเลยวิถีวัฒนธรรมชุมชน ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามและเข้มแข็งของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จะถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่” เพื่อนำผลการศึกษาวិจัยที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาวิถีวัฒนธรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้วยการนำเอาความเชื่อตามหลักพุทธศาสนา หลักอปริหานิยธรรมและความเชื่อเรื่องการนับถือผีของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนต่อไป

^๗ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่, บ้านแม่พุงหลวง, (จังหวัดแพร่: สำนักพิมพ์ไทยอุทิศการพิมพ์, ๒๕๕๗), หน้า ๘.

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่
๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่
๔. เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักอปริหานิยธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักอปริหานิยธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในหมู่บ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ จำนวน ๕๐๐ คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Multi – Stage Random Sampling) การหากลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๒ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการตรวจสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping)

สาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

๔. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ คน อายุระหว่างอายุ ๔๐ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๕ ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๗ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๕๐๗) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๕๓๘) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๕๓๗), ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๓๙๑) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๕๖๓) อยู่ในลำดับน้อยที่สุด รายละเอียด ดังนี้ ๑) ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D.=๐.๕๓๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อพิจารณาโครงการต่างๆที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D.=๐.๘๗๓) รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข/พัฒนา ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D.=๐.๘๘๑) และท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน เพื่อตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D.=๐.๖๘๘) ๒) ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๕๓๘) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าระดับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยไม่รังแก ไม่ทำร้าย ไม่ข่มเหง ไม่เอาเปรียบกัน ไม่เบียดเบียนกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D.= ๐.๗๒๙) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรักษาไว้ซึ่ง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีชีวิตอันดีงามของชาติพันธุ์ และนำมาพัฒนา ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D.= ๐.๗๗๑) โดยผู้ตอบแบบสอบถามด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยการเข้าประชุมอย่างพร้อมเพรียง มีความสมัคสมานสามัคคีกันในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๖๕๕) ๓) ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D.=๐.๓๙๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถี

วัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ด้านการปกป้อง ทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.367) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยการเข้าร่วมประชุมปรึกษาในการกิจกรรมด้านวิถี วัฒนธรรมของหมู่บ้านเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.377) ส่วนการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์โดยให้ความเคารพกฎเกณฑ์ กติกาการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้สังคมเกิดความปกติสุขค่าเฉลี่ย ต่ำสุด ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.677) ๔) ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนา ด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ด้านการประเมินผลโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.563) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วม ในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมโดยรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตอันดีงามของชาติพันธุ์ ตลอดจนการนำมาพัฒนา ต่อยอดให้เกิดความมั่นคงและก่อให้เกิดรายได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.873) รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมโครงการการพัฒนา ด้านวิถีวัฒนธรรมจากการปกป้อง ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.653) และท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเพื่อเตรียมการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.653)

๕. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง มีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้าน แม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

๑. ควรส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมแก่ประชาชนทั่วไป ในระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด สถานศึกษาและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๒. ควรส่งเสริมให้ความรู้เรื่องหลักพุทธธรรม โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรด้านศาสนา โรงเรียน สถานศึกษา เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลไปสู่สังคมรอบข้าง

๓. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวิถี วัฒนธรรมในระดับอำเภอ จังหวัด หรือในระดับภาค เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดการ ดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่น เพื่อนำมาส่งเสริมใช้ในการวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมอื่นต่อไป

๕. ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการวิจัย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของ ประชาชน และการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๖. ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอื่น เพื่อนำมาส่งเสริมใช้ในการวิจัยการมีส่วนร่วมเชิงพุทธเพื่อ การพัฒนาด้านวิถีวัฒนธรรมของประชาชนบ้านแม่พุงหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ เพื่อให้ทราบถึง

แนวทางการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็น
“แม่พุงหลวงโมเดล” พื้นที่ต้นแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของประชาชน

๗. ดำเนินการวิจัยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมให้กับประชาชนในส่วนอื่นๆ
เช่น ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อขยายผลการวิจัยสู่การนำไปปฏิบัติ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

สำนักงานจังหวัดแพร่. บรรยายสรุปจังหวัดแพร่ ๒๕๕๘. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานจังหวัดแพร่, มปป., ๒๕๕๘.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่. บ้านแม่พุงหลวง. จังหวัดแพร่: สำนักพิมพ์ไทยอุทิศสำหรับการพิมพ์,
๒๕๕๗.